

Sygnatura akt I C 385/13

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

K., dnia 26-11-2014 r.

Sąd Okręgowy w Koninie Wydział I Cywilny

w składzie:

Przewodniczący: SSO Angelika Lewandowska

Protokolant: Konrad Gajdziński

po rozpoznaniu w dniu 17-11-2014 r. sprawy

z powództwa G. K. (1)

przeciwko Towarzystwu (...) S.A. w W.

o zapłatę

1. Zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 30.000 (trzydzieści tysięcy) złotych z ustawowymi odsetkami od 30.12.2012 r. do dnia zapłaty.
2. Oddala powództwo w pozostałym zakresie.
3. Zasądza od pozwanego na rzecz powódki kwotę 442,80 złotych (brutto) tytułem pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu.
4. Nakazuje pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa (Sąd Okręgowy w Koninie) kwotę 1541,82 złotych tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych.
5. Odstępuje od obciążenia powódki kosztami procesu.
6. Przyznaje od Skarbu Państwa (Sąd Okręgowy w Koninie) na rzecz adw. M. J. kwotę 3985,20 złotych (brutto) tytułem pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu.

A. L.

Sygn. akt I C 385/13

UZASADNIENIE

Powódka G. K. (1) wniosła o zasądzenie od pozwanego Towarzystwa (...) S.A. w W. kwoty 300.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 11 grudnia 2012 roku do dnia zapłaty tytułem zadośćuczynienia za doznaną krzywdę, a nadto zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki kosztów procesu. W uzasadnieniu pozwu powódka wskazała, że w dniu 27 maja 2008 roku w wyniku wypadku spowodowanego przez prowadzącego pojazd w stanie nietrzeźwości P. K. (1) śmierć poniósł Ł. P. – syn powódki. Powódkę ze zmarłym łączyła silna więź emocjonalna i uczuciowa, a fakt tragicznej śmierci syna spowodował u powódki traumę i cierpienia trudne do opisanie. Jako podstawą prawną pozwu powódka wskazała art. 448 k.c. w zw. z art. 24 § 1 k.c. (k. 2-5)

Pozwany Towarzystwo (...) S.A. w W. wniosł o zawiadomienie w trybie art. 84 k.p.c. o toczącym się procesie P. K. (1) i wezwanie go do wzięcia udziału w sprawie jako interwenienta ubocznego po stronie pozwanego, oddalenie powództwa

i zasądzenie od powódki na rzecz pozwanego kosztów postępowania według norm przepisanych. Pozwany przyznał, iż zawarł ze sprawcą wypadku umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadacza pojazdu, aczkolwiek zdaniem pozwanego, roszczenie powódki nie zasługuje na uwzględnienie, bowiem nie jest ono udowodnione ani co do zasady, ani co do wysokości. Pozwany podkreślił, że z aktu zgonu zmarłego wynika, że jego matką jest G. K. (2), a nie powódka. Ponadto powódka winna wykazać, że wskutek śmierci syna doznała szkody niemajątkowej, uzasadniającej przyznanie jej żądanej kwoty. Pozwany podniósł również zarzut przyczynienia się zmarłego do powstania i zwiększenia rozmiarów szkody w co najmniej 90%, co winno skutkować odpowiednim zmniejszeniem ewentualnie należnego powódce świadczenia. Niezależnie od powyższego pozwany wskazał, że naruszenie dobra osobistego, o którym mowa w art. 448 k.c., nie jest objęte ochroną ubezpieczeniową. Pozwany zakwestionował również termin żądania odsetek wskazując, że zgłoszenie szkody oraz roszczenia o zapłatę 300.000 zł nastąpiło pismem pełnomocnika powódki z dnia 12.11.2012 roku, doręczonym pozwanemu w dniu 29 listopada 2012 roku, zatem najwcześniej pozwany mógłby popaść w zwłokę dopiero do dnia 30 grudnia 2012 roku (k. 23-28).

P. K. (1) odmówił wstąpienia do sprawy jako interwenient uboczny po stronie pozwanego (k. 69)

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 26 maja 2008 roku P. K. (1), Ł. P., A. W. (1) i D. S. spożywali alkohol (wódkę i piwo) u D. S., a następnie wsiadli do samochodu marki B. o nr rej. (...), należącego do S. K. (1). Ok. godz. 00:30 w miejscowości P. gmina Ś. P. K. (1) – kierujący pojazdem - zjechał z jezdni na prawe pobocze, gdzie uderzył kolejno w ogrodzenie posesji nr (...), a następnie podwoziem pojazdu uderzył w ścianę budynku nr (...). W chwili wypadku kierujący miał 1,7‰ alkoholu we krwi, D. S. 0,9‰ alkoholu we krwi, A. W. (1) 1‰ alkoholu we krwi, a Ł. P. 1,71‰ alkoholu we krwi. W wyniku wypadku D. S. i A. W. (1) doznali obrażeń ciała, a Ł. P. zmarł na miejscu zdarzenia (dowód: kserokopia notatki z dnia 26 czerwca 2008 roku k. 39, kserokopia notatki informacyjnej k. 40, dokumenty zawarte się w aktach sprawy SR w Koninie II K (...): k. 6-9, 14-15, 20-21, 24-25, 49-53, 87-102, 123-124, 160-165, zeznania świadków: P. K. k. 90 nagranie k. 92: 01:19: (...):53:28, A. W. k. 105 nagranie k. 106: 00:01:33-00:10:50)

Wyrokiem z dnia 16 września 2008 roku sygn. akt II K(...) Sąd Rejonowy w Koninie uznał P. K. (1) za winnego tego, że w dniu 27 maja 2008 roku ok. godz. 00:30 w P. gm. Ś. znajdując się w stanie nietrzeźwości – 0,49 mg/l alkoholu w wydychanym powietrzu, umyślnie naruszył zasady bezpieczeństwa w ruchu lądowym w ten sposób, że kierując samochodem osobowym marki B. o nr rej. (...) nie zachował należytej ostrożności i nie dostosował prędkości jazdy do warunków w jakich ruch się odbywał i na łuku drogi zjechał na prawe pobocze drogi, uderzając podwoziem pojazdu w ogrodzenie posesji, a następnie w ścianę domu mieszkalnego nr (...), w wyniku czego przewracając pojazd na prawy bok, w następstwie czego pasażer pojazdu D. S. doznał obrażeń ciała w postaci złamania kości strzałkowej lewej i rany tłuczonej ramienia lewego naruszających czynności narządów ciała na czas powyżej siedmiu dni, natomiast pasażer Ł. P. doznał obrażeń ciała skutkujących jego zgonem w miejscu zdarzenia, tj. o przestępstwo z art. 177 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 178 § 1 k.k. Za przestępstwo to P. K. (1) został skazany na karę dwóch lat pozbawienia wolności (dowód: k. 207-208 akt SR w Koninie sygn. II K (...)).

Pozwany Towarzystwo (...) S.A. w W. zawarł umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych – polisa nr (...) – dotyczącą samochodu marki B. (...) nr rej. (...), która to umowa obowiązywała w dniu 27 maja 2008 roku (dowód: kopia polisy k. 12, ksero wypisu z umowy k. 37-38).

Ł. P. w momencie śmierci miał 22 lata, mieszkał wraz z matką, mężem matki i jego synem P. K. (1). Za kradzież telefonu komórkowego i pobicie oraz udział w bójce został skazany na karę dwóch lat pozbawienia wolności, którą odbywał w zakładzie karnym. W dniu 22 maja 2008 roku opuścił zakład karny w związku z uzyskaniem warunkowego przedterminowego zwolnienia z odbywania kary pozbawienia wolności po odbyciu 1 roku tej kary. W przeszłości był nadto karany za jazdę samochodem w stanie nietrzeźwości. Przed aresztowaniem zmarły uczęszczał do Technikum, pobierał rentę rodzinną po zmarłym ojcu, dokładał się do utrzymania domu. Zmarły spożywał alkohol w trakcie różnych uroczystości, o czym wiedziała powódka i jej mąż (dowód: zeznania powódki G. K. k. 88-89 nagranie k. 92:

00:08:13-00:42:26, k. 204v-205, zeznania świadków S. K. k. 89-90 nagranie k. 92: 00:44:22-01:19:48, P. K. k. 90 nagranie k. 93: 01:19:49-01:53:28)

Powódka G. K. (1) (z domu K.) w chwili śmierci syna miała 51 lat, mieszkała z mężem S. K. (1), synem Ł. P. i synem męża P. K. (1). S. K. (1) jest drugim mężem powódki, pierwszy mąż powódki popełni samobójstwo. Powódka okresowo nadużywała alkoholu, w chwili śmierci syna nie pracowała, gdyż wcześniej została zwolniona z powodu likwidacji zakładu pracy, utrzymywała się ze świadczeń socjalnych i rentowych (dowód: zeznania powódki G. K. k. 88-89 nagranie k. 92: 00:08:13-00:42:26, k. 204v-205, zeznania świadka S. K. k. 89-90 nagranie k. 92: 00:44:22-01:19:48).

Od sierpnia 2006 roku powódka leczy się psychiatrycznie i psychologicznie, co było spowodowane problemami małżeńskimi z drugim mężem, samobójstwem pierwszego męża oraz aresztowaniem syna: powódka była na wizycie kilka razy w 2006 roku, 2007 roku i 2008 roku. Po śmierci syna zgłosiła się do (...) w maju, lipcu i sierpniu 2008 roku, gdzie otrzymała te same leki. Następną wizytę odbyła w styczniu 2009 roku, a następnie w czerwcu i wrześniu 2009 roku. Kolejno powódka zaczęła uczęszczać do Poradni w marcu 2012 roku, a następnie kilka razy w 2013 roku.

Powódka cierpi na zaburzenia lękowo-depresyjne, występują u niej cechy organicznego uszkodzenia (...) i reakcja żałoby w wywiadzie. Po śmierci syna była rozdrażniona, straciła sens życia, nie wychodziła z domu, była wycofana. Nadal zgłasza obniżony nastrój, bóle, szумы, zawroty głowy, duszności, kołatanie serca, lęk, problemy ze snem, miewa koszmary senne, budzi się z płaczem, jest rozchwiana emocjonalnie, nie chce wychodzić z domu, nie ma na nic ochoty. Podobne objawy miały miejsce także przed wypadkiem syna, a obecny stan psychiczny jest wypadkową wielu objawów, pojawiających się w wyniku licznych stresów w życiu powódki. Zmiany w zachowaniu i funkcjonowaniu to złożony efekt wszystkich wcześniejszych problemów i uszkodzenia organicznego (...), prawdopodobnie wskutek nadużywania alkoholu w przeszłości. Aktualnie powódka znalazła sens życia w rodzinie, skupiła się na wnuczce. Poziom natężenia objawów oraz ogólny stan zdrowia psychicznego nie dają podstaw do orzekania trwałego lub długotrwałego uszczerbku na zdrowiu na skutek śmierci syna (dowód: kserokopia zaświadczenia lekarskiego z dnia 21 sierpnia 2013 roku k. 149, 153, kserokopia historii choroby k. 120-133, 154-167, opinia biegłych sądowych psychologa J. G. i psychiatry M. R. k. 147-151)

Powódka G. K. (1) obecnie mieszka z mężem, córką M. i synem męża P. K. (1). Córka powódki oraz P. K. (1) pobrali się, mają córkę. Powódka ma brata, siostrę i matkę, którzy mieszkają w Ł., nadto utrzymuje stosunki z rodziną męża. Powódka nie pracuje i nie otrzymuje żadnych świadczeń rentowych. Odwiedza grób syna na cmentarzu (dowód: zeznania powódki G. K. k. 88-89 nagranie k. 92: 00:08:13-00:42:26, k. 204v-205)

W toku postępowania likwidacyjnego powódka pismem z dnia 12 listopada 2012 roku wystąpiła o zapłatę od pozwanego kwoty 300.000 zł tytułem zadośćuczynienia. Pozwany decyzją z dnia 25 stycznia 2013 roku odmówił wypłaty zadośćuczynienia (dowód: kserokopia pisma z dnia 12 listopada 2012 roku k. 41-42, kserokopia pisma z dnia 25 stycznia 2013 roku k. 43-44)

Powyższy stan faktyczny Sąd ustalił na podstawie: częściowo zeznań powódki G. K. (k. 88-89 nagranie k. 92: 00:08:13-00:42:26, k. 204v-205), częściowo zeznań świadków S. K. (k. 89-90 nagranie k. 92: 00:44:22-01:19:48) i P. K. (k. 90 nagranie k. 93: 01:19:49-01:53:28), zeznań świadka A. W. (k. 105 nagranie k. 106: 00:01:33-00:10:50), opinii biegłych sądowych psychologa J. G. i psychiatry M. R. (k. 147-151) oraz dokumentów: kopii polisy (k. 12), kserokopii wypisu z umowy (k. 37-38), kserokopii zaświadczenia lekarskiego z dnia 21 sierpnia 2013 roku (k. 149, 153), kserokopii historii choroby (k. 120-133, 154-167), dokumentów zawarte się w aktach sprawy SR w Koninie II K (...): k. 6-9, 14-15, 20-21, 24-25, 49-53, 87-102, 123-124, 160-165, 204-208.

Sąd nie dał wiary zeznaniom powódki G. K. (1) oraz świadka S. K. (1), że zmarły Ł. P. nie pił alkoholu oraz iż nie widzieli go pod wpływem alkoholu, gdyż twierdzenia te są sprzeczne z zeznaniami P. K. (1), który wskazał, że wraz ze zmarłym spożywał alkohol na dyskotekach i w domu przy okazji różnych uroczystościach, co widzieli rodzice. Nadto zmarły został wcześniej zatrzymany przez policję, kiedy prowadził samochód pod wpływem alkoholu – i o tym również wiedzieli rodzice. Sąd nie dał także wiary zeznaniom świadka S. K. (1), że zmarły około miesiąc przed wypadkiem pracował, gdyż z zeznań powódki wynika, iż Ł. P. wrócił z zakładu karnego w dniu 22 maja 2008 roku, a więc w 5

dni przed swoją śmiercią, ponadto z zeznań P. K. (1) wynika, iż zmarły miał co najwyżej zamiar podjąć pracę. Za niewiarygodne Sąd uznał także zeznania świadka S. K. (1), że Ł. P. pracował przed swoim aresztowaniem, gdyż na okoliczności te nie wskazała powódka (twierdziła, że zmarły jedynie uczył się) a nadto twierdzenia te są sprzeczne z zeznaniami P. K. (1), który wskazał, iż Ł. P. przed aresztowaniem nie pracował. Nadto ostatecznie sam świadek nie był pewny, czy zmarły otrzymywał jakieś dochody poza rentą rodzinną. Pozostałym zaś zeznaniom powódki i świadka S. K. (1) Sąd dał wiarę, gdyż znajdują one potwierdzenie w zgromadzonym materiale dowodowym.

Sąd nie dał wiary zeznaniom świadka P. K. (1), że Ł. P. po powrocie z zakładu karnego dokładał się do utrzymania rodziny, gdyż zeznania te są wewnętrznie sprzeczne wobec wcześniejszych zeznań tego świadka, że zmarły miał dopiero zamiar podjąć pracę, a nadto nielogiczne, skoro Ł. P. wyszedł z zakładu karnego 5 dni przed śmiercią. Pozostałym zaś zeznaniom świadka Sąd dał wiarę, gdyż znajdują one potwierdzenie w zgromadzonym materiale dowodowym.

Sąd nie dał wiary zeznaniom A. W. (1), iż przyczyną, dla której wszedł wraz ze zmarłym i nietrzeźwym P. K. (1) do samochodu w dniu wypadku była chęć zakupu alkoholu, gdyż z zeznań P. K. (1) oraz z akt sprawy II K(...) (zeznania D. S.) wynika, że osoby te pojechały odzyskać dług. Pozostałe zaś zeznania świadka Sąd uznał za wiarygodne, gdyż są one rzeczowe i znajdują potwierdzenie w zgromadzonym w sprawie materiale dowodowym.

W ocenie Sądu opinia biegłych sądowych psychologa J. G. i psychiatry M. R. sporządzona na okoliczności związane ze stanem zdrowia powódki była jasna i logiczna, a jej wnioski należyte wyczerpująco uzasadnione, nadto opinia ta nie była kwestionowana przez stron.

Wartość dowodowa dokumentów zgromadzonych w sprawie nie budziła zdaniem Sądu wątpliwości i nie była przez strony kwestionowana.

Sąd zważył, co następuje:

Roszczenie powódki okazało się częściowo zasadne.

Zgodnie z art. 822 § 1 k.c. przez umowę ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej ubezpieczyciel zobowiązuje się do zapłacenia określonego w umowie odszkodowania za szkody wyrządzone osobom trzecim, wobec których odpowiedzialność za szkodę ponosi ubezpieczający albo ubezpieczony. Zgodnie natomiast z obowiązującym w dniu wypadku art. 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz. U. z 2013 r. poz. 392 j.t.), z ubezpieczenia OC posiadaczy pojazdów mechanicznych przysługuje odszkodowanie, jeżeli posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są obowiązani do odszkodowania za wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu szkodę, której następstwem jest śmierć, uszkodzenie ciała, rozstrój zdrowia, bądź też utrata, zniszczenie lub uszkodzenie mienia, przy czym z art. 36 ust. 1 powyższej ustawy wynika, że odszkodowanie ustala się i wypłaca w granicach odpowiedzialności cywilnej posiadacza lub kierującego pojazdem, najwyżej jednak do ustalonej w umowie ubezpieczenia sumy gwarancyjnej.

Odpowiedzialność pozwanego – co do zasady - w okolicznościach niniejszej sprawy nie budzi wątpliwości, skoro sprawca wypadku, w wyniku którego zmarł Ł. P., został skazany prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w Koninie z dnia 16 września 2008 roku sygn. akt II K 284/08 za popełnienie przestępstwa z art. 177 § 1 i 2 k.k. w zw. z art. 178 k.k. (por. art. 11 k.p.c.) Sprawca w momencie zdarzenia kierował pojazdem marki B. nr rej. (...), objętym umową ubezpieczenia od odpowiedzialności cywilnej posiadaczy pojazdów mechanicznych u pozwanego.

Odnosząc się do podniesionego przez pozwanego zarzutu przyczynienia się zmarłego do powstania szkody, Sąd przyjął, że Ł. P. swym zachowaniem przyczynił się do zaistniałego wypadku. Zgodnie z art. 362 k.c., jeśli poszkodowany przyczynił się do powstania lub zwiększenia szkody, obowiązek jej naprawienia ulega odpowiedniemu zmniejszeniu stosownie do okoliczności, a zwłaszcza do stopnia winy obu stron. W przypadku gdy odpowiedzialności sprawcy szkody opartej na zasadzie ryzyka, przesłanki zmniejszenia odszkodowania (zadośćuczynienia) winny być formułowane mniej rygorystycznie: po stronie poszkodowanego nie musi zachodzić wina, a wystarczy, że

poszkodowanemu można uczynić zarzut obiektywnie nieprawidłowego zachowania się. W orzecznictwie ugruntowany jest natomiast pogląd, iż osoba, która decyduje się na jazdę samochodem z kierowcą będącym w stanie po spożyciu alkoholu, przyczynia się do odniesionej szkody powstałej w wyniku wypadku komunikacyjnego, gdy stan nietrzeźwości kierowcy pozostaje w związku z tym wypadkiem. Spożywanie napoju alkoholowego z takim kierowcą przed jazdą uważać należy za przyczynienie się do powstania szkody w stopniu znacznym (por. wyrok SN z dnia 20 listopada 2003 roku, sygn. III CKN 606/00, Lex nr 550935).

Jak wynika z ustalonego stanu faktycznego, Ł. P. bezpośrednio przed wypadkiem spożywał wraz z P. K. (1) alkohol, a następnie podjął decyzję o podróży samochodem z kierującym, znajdującym się w stanie znacznej nietrzeźwości. W chwili bowiem wypadku u kierowcy stwierdzono aż 1,7‰ alkoholu we krwi. Zmarły znał konsekwencje działania alkoholu i był świadom tego, że po jego spożyciu nie można kierować pojazdami. Nie był on bowiem osobą niedoświadczoną w tym zakresie, gdyż sam spożywał alkohol oraz został nawet skazany za jazdę samochodem pod wpływem alkoholu. Ponadto ujemny wpływ alkoholu na sprawność psychomotoryczną prowadzących pojazd mechaniczny jest powszechnie znany. W mediach stale powtarzane są ostrzeżenia przed prowadzeniem samochodu w stanie nietrzeźwości, a prowadzenie pojazdu w takim stanie jest karalne. Godząc się zatem na jazdę z nietrzeźwym P. K. (1), z którym bezpośrednio przed jazdą spożywał alkohol, poszkodowany działał na własne ryzyko, a takie zachowanie należy ocenić jako obiektywnie naganne, sprzeczne z zasadami współżycia społecznego i porządkiem prawnym. Ponadto, dla oceny stopnia przyczynienia się poszkodowanego do powstania szkody istotnym było również, że Ł. P. w chwili wypadku sam znajdował się w stanie nietrzeźwości.

W tych okolicznościach, jako odpowiednie do stopnia winy Ł. P., Sąd przyjął przyczynienie na poziomie 50%.

Powódka jako podstawę prawną swego roszczenia o zadośćuczynienie wskazała art. 24 k.c. w zw. z art. 448 k.c..

Rozstrzygając kwestię odpowiedzialności pozwanego w kontekście roszczenia o zadośćuczynienie za krzywdę doznaną przez osoby bliskie zmarłego Sąd podzielił ugruntowane już stanowisko Sądu Najwyższego, że spowodowanie śmierci osoby bliskiej może stanowić naruszenie dobra osobistego członków rodziny zmarłego w postaci szczególnej więzi rodzinnej i uzasadniać przyznanie im zadośćuczynienia na podstawie art. 448 k.c., jeżeli śmierć nastąpiła na skutek deliktu przed dniem 3 sierpnia 2008 roku (por. uchwała SN z 22 października 2010 roku, sygn. III CZP 76/10, Lex nr 604152, z dnia 13 lipca 2011 roku, sygn. III CZP 32/11, Lex nr 852341, wyroki SN z dnia 11 maja 2011 roku, sygn. I CSK 621/10, Lex nr 848128 i z dnia 15 marca 2012 roku, sygn. I CSK 314/11, Lex nr 1164718). Ponadto artykuł 34 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych (Dz.U. Nr 124, poz. 1152 ze zm.) - w brzmieniu sprzed dnia 11 lutego 2012 roku - nie wyłączał z zakresu ochrony ubezpieczeniowej zadośćuczynienia za krzywdę osoby, wobec której ubezpieczony ponosił odpowiedzialność na podstawie art. 448 k.c.. Jak wskazano, uprawnienie osoby trzeciej do żądania od ubezpieczyciela odszkodowania z tytułu ubezpieczenia pojazdu mechanicznego powstaje wówczas, gdy posiadacz lub kierujący pojazdem mechanicznym są zobowiązani zgodnie z przepisami prawa cywilnego do odszkodowania za szkodę wyrządzoną w związku z ruchem tego pojazdu – szkodę szeroko rozumianą, obejmującą zarówno uszczerbek majątkowy, jak i niemajątkowy. Ta regulacja jest wyrazem woli ustawodawcy zapewnienia osobie trzeciej możliwie pełnej kompensaty szkody wyrządzonej w związku z ruchem pojazdu mechanicznego. Mając na względzie tak rozumiany art. 34 ust. 1 w brzmieniu sprzed dnia 11 lutego 2012 roku, nie ma podstaw do uznania, że wyłącza on z zakresu ubezpieczenia odpowiedzialności cywilnej zadośćuczynienie za krzywdę osoby, wobec której ubezpieczony ponosi odpowiedzialność na podstawie art. 448 k.c. Takie ograniczenie wymagałoby wyraźnej podstawy prawnej, tymczasem przewidziane w art. 38 u.u.o. wyłączenia odpowiedzialności ubezpieczyciela dotyczą szkody majątkowej i - jak wyjaśniono w orzecznictwie (por. uchwała Sądu Najwyższego z dnia 19 stycznia 2007 roku, sygn. III CZP 146/06) - nie ma podstaw do rozciągnięcia tego przepisu na wypadki wyrządzenia szkody niemajątkowej. Zadośćuczynienie przyznawane na podstawie art. 448 k.c. kompensuje zatem szkodę niemajątkową (krzywdę), której w związku ze śmiercią spowodowaną ruchem pojazdu mechanicznego doznają osoby najbliższe zmarłego na skutek naruszenia ich własnego dobra osobistego w postaci prawa do więzi rodzinnej (por. uchwała SN z 19 stycznia 2007

roku, sygn. III CZP 146/06, Lex nr 207713 oraz uchwała SN z 20 grudnia 2012 roku, sygn. III CZP 93/12, Lex nr 1267081).

W niniejszej sprawie nie ma wątpliwości, że spowodowanie śmierci syna naruszyło dobra osobiste powódki. Więzy pomiędzy rodzicami i dziećmi jest jedną z najsilniejszych więzi międzyludzkich, a rozerwanie tej więzi przez spowodowanie śmierci dziecka stanowi naruszenie dóbr osobistych w postaci prawa do wychowania dziecka, obserwowania jego dorastania, wchodzenia w dorosłość i jak najdłuższego towarzyszenia dziecku w jego życiu. Wypadek odebrał powódce możliwość korzystania z tych wartości.

Zgodnie z art. 448 k.c., w razie naruszenia dobra osobistego sąd może przyznać temu, czyje dobro osobiste zostało naruszone, odpowiednią sumę tytułem zadośćuczynienia pieniężnego za doznaną krzywdę lub na jego żądanie zasądzić odpowiednią sumę pieniężną na wskazany przez niego cel społeczny, niezależnie od innych środków potrzebnych do usunięcia skutków naruszenia. Przepisy prawa nie ustanawiają żadnych kryteriów, na podstawie których winno być ustalane zadośćuczynienie. Wypracowała je natomiast judykatura, a zwłaszcza orzecznictwo Sądu Najwyższego. Wskazuje ono, że zadośćuczynienie ma kompensacyjny charakter, w związku z czym musi przedstawiać ekonomicznie odczuwalną wartość. Określenie wysokości zadośćuczynienia powinno być dokonane z uwzględnieniem wszystkich okoliczności mających wpływ na rozmiar doznanej krzywdy, m.in. wieku poszkodowanego, czasu trwania cierpień, trwałości i skutków, od rodzaju i stopnia winy sprawcy szkody i odczucia jej przez poszkodowanego (tak m.in. wyrok Sądu Najwyższego z dnia 30 listopada 1999 roku, sygn. I CKN 1145/99, niepubl.; orz. Sądu Najwyższego z 12 kwietnia 1972 roku, sygn. II CR 57/72, OSNCP 1972/10/183; wyrok Sądu Najwyższego z dnia 27 sierpnia 1969 roku, sygn. I PR 224/69, OSNCP 1970/6/111).

Śmierć Ł. P. spowodowała u powódki szkodę na osobie (krzywdę), przeżywaną nie tylko w chwili powzięcia wiadomości o śmierci syna. Powódka obecnie cierpi na zaburzenia lękowo-depresyjne, występują u niej cechy organicznego uszkodzenia (...) i reakcja żałoby w wywiadzie. Bezpośrednio po śmierci syna była rozdrażniona, straciła sens życia, nie wychodziła z domu, była wycofana. Nadal zgłasza obniżony nastrój, bóle, szumy, zawroty głowy, duszności, kołatanie serca, lęk, problemy ze snem, miewa koszmary senne, budzi się z płaczem, jest rozchwiana emocjonalnie, nie chce wychodzić z domu, nie ma na nic ochoty. Sąd ustalił jednak, że podobne objawy miały miejsce u powódki także przed wypadkiem Ł. P., a obecny stan psychiczny jest wypadkową wielu objawów, pojawiających się w wyniku licznych stresów w życiu powódki. Powódka bowiem leczyła się u psychologa i psychiatry już przed wypadkiem syna (od 2006 roku) w związku z problemami w obecnym małżeństwie, śmiercią poprzedniego męża, który popełnił samobójstwo oraz aresztowaniem syna i jego osadzeniem w zakładzie karnym. Zmiany w zachowaniu i funkcjonowaniu powódki to złożony efekt wszystkich wcześniejszych problemów i uszkodzenia organicznego (...), prawdopodobnie wskutek nadużywania alkoholu w przeszłości. Obecnie powódka znalazła sens życia w rodzinie i skupiła się na wnuczce, choć nadal odwiedza grób syna na cmentarzu. U powódki w związku ze śmiercią syna nie wystąpił trwały lub długotrwały uszczerbek na zdrowiu.

Biorąc pod uwagę powyższe, Sąd uznał roszczenie powódki G. K. (1) za zasadne do kwoty 60.000 zł, przy czym mając na uwadze stopień przyczynienia się zmarłego do powstania szkody – art. 362 k.c. (50%) należna powódce kwota winna wynosić 30.000 zł.

Wobec powyższego, Sąd zasądził od pozwanego a rzecz powódki kwotę 30.000 zł wraz z ustawowymi odsetkami od dnia 30 grudnia 2012 roku do dnia zapłaty (punkt 1 wyroku), a w pozostałym zakresie oddalił powództwo jako bezzasadne (punkt 2 wyroku).

O odsetkach orzeczono na podstawie art. 481 k.c. w zw. z art. 14 ust. 1 ustawy z dnia 22 maja 2003 roku o ubezpieczeniach obowiązkowych, Ubezpieczeniowym Funduszu Gwarancyjnym i Polskim Biurze Ubezpieczycieli Komunikacyjnych, zakład ubezpieczeń wypłaca odszkodowanie w terminie 30 dni licząc od dnia złożenia przez poszkodowanego lub uprawnionego zawiadomienia o szkodzie. Powódka swe roszczenie zgłosiła pismem z dnia 12 listopada 2012 roku, doręczonym pozwanemu w dniu 29 listopada 2012 roku (czego powódka nie kwestionowała). Wskazany zatem w art. 14 ww. ustawy termin upływał w dniu 29 grudnia 2012 roku. Pozwany w toku postępowania

nie wykazał zaś, aby w sprawie zaistniały przeszkody w postaci niemożliwości wyjaśnienia okoliczności koniecznych do ustalenia odpowiedzialności albo wysokości świadczenia w terminie 30 dni od dnia zgłoszenia szkody.

O kosztach pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu Sąd orzekł na podstawie art. 122 k.p.c. w zw. z § 21, § 6 pkt 6 i art. 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu (Dz. U. z 2013 r., poz. 461), a także art. 29 ust. 1 ustawy z dnia 26 maja 1982 roku Prawo o adwokaturze (Dz. U. z 2014 roku, poz. 635 ze zm.). Na podstawie tych przepisów Sąd – kierując się stopniem, w jakim powódka wygrała proces (10%) zasądził od pozwanego na rzecz powódki kwotę 442,80 zł tytułem pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu oraz przyznał od Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Koninie) na rzecz adw. M. J. kwotę 3.985,20 zł tytułem kosztów pomocy prawnej udzielonej powódce z urzędu (punkt 3 i 6 wyroku).

Sąd ustalił koszty wynagrodzenia dla adw. M. J. w kwocie 3600 zł plus VAT – zgodnie z art. 6 pkt 6 w zw. z art. 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu. Zdaniem Sądu, brak podstaw do zasądzenia na rzecz pełnomocnika powódki wyższej stawki kosztów zastępstwa procesowego. Przede wszystkim zgodnie z art. 109 § 2 k.p.c. orzekając o wysokości przyznanych stronie kosztów procesu, sąd bierze pod uwagę celowość poniesionych kosztów oraz niezbędność ich poniesienia z uwagi na charakter sprawy. Przy ustalaniu wysokości kosztów poniesionych przez stronę reprezentowaną przez pełnomocnika będącego adwokatem, radcą prawnym lub rzecznikiem patentowym czy radcą Prokuraturii Generalnej Skarbu Państwa, sąd bierze pod uwagę niezbędny nakład pracy pełnomocnika oraz czynności podjęte przez niego w sprawie, a także charakter sprawy i wkład pełnomocnika w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia. Także zgodnie z § 2 ww. rozporządzenia, zasądzając opłatę za czynności adwokata z tytułu zastępstwa prawnego, sąd bierze pod uwagę niezbędny nakład pracy adwokata, a także charakter sprawy i wkład pracy adwokata w przyczynienie się do jej wyjaśnienia i rozstrzygnięcia. Niewątpliwie podstawę zasądzenia wynagrodzenia dla pełnomocnika ustanowionego z urzędu stanowią stawki wskazane w treści rozporządzenia z dnia 28 września 2002 roku, jednakże Sąd nie jest zwolniony z obowiązku oceny, czy nakład pracy pełnomocnika w danej sprawie uzasadnia przyznanie określonego wynagrodzenia. Jak wskazano w orzecznictwie, Sąd może zatem np. przyznać pełnomocnikowi inne (niższe) niż określone w ww. przepisach wynagrodzenie (np. gdy pełnomocnik świadcząc pomoc z urzędu reprezentuje daną osobę w kilku tożsamych sprawach), może także odmówić przyznania takiego wynagrodzenia, kiedy pomoc na rzecz strony była świadczona w sposób nierzetelny czy nieprofesjonalny (por. postanowienie SN z dnia 21 grudnia 2006 roku, sygn. II PK 242/06, Lex nr 950403). Nie bez znaczenia jest, że Sąd odpowiada za zasadność wydatkowania środków publicznych - a takim są niewątpliwie koszty wynagrodzenia pełnomocników z urzędu - i winien dbać, aby koszty te nie były w nieracjonalny sposób użytkowane.

W niniejszej sprawie Sąd – ustalając stawkę wynagrodzenia pełnomocnika z urzędu – zważył, że adwokat działający za powódkę występował w tej sprawie już w postępowaniu likwidacyjnym, a lektura pozwu wskazuje, że powódka korzystała z jego pomocy również przy sporządzeniu pozwu. Adwokat M. J., kierując na etapie postępowania likwidacyjnego pismo ze zgłoszeniem szkody w imieniu powódki, znał więc okoliczności, w jakich zginął Ł. P. (kwestie związane ze spożywaniem alkoholu ze sprawcą wypadku, podjęcie decyzji o jeździe z kierowcą będącym w stanie znacznej nietrzeźwości). Już zatem na etapie postępowania likwidacyjnego – jako pełnomocnik doświadczony - znając choćby ugruntowane stanowisko Sądu Najwyższego odnośnie kwestii przyczynienia się poszkodowanego, który wsiada z pijanym kierowcą do samochodu, do wystąpienia szkody, winien miarkować wysokość żadanego zadośćuczynienia, tym bardziej, iż na żadaną kwotę składało się tylko i wyłącznie jedno roszczenie (tj. zadośćuczynienie). Należy bowiem podkreślić, że zgłoszone roszczenie (zadośćuczynienie dla tylko jednej osoby), i to nawet bez uwzględnienia kwestii przyczynienia się poszkodowanego do powstania szkody, jest wyjątkowo wysokie i raczej niespotykane w obecnym orzecznictwie, i to mimo, że sprawy, w których strona dochodzi zadośćuczynienia lub odszkodowania w związku ze śmiercią bliskiej jej osoby w wypadku komunikacyjnym są w obecnym czasie powszechne i niewątpliwie znane także działającemu w sprawie pełnomocnikowi. Kierując się zatem interesem powódki (choćby ewentualnym poniesieniem kosztów postępowania sądowego, który przy roszczeniu o takiej wysokości są znaczne)

adwokat M. J. winien określić wysokość żadanego zadośćuczynienia w sposób jak najbardziej rzetelny, profesjonalny i osadzony w okolicznościach niniejszej sprawy, nieodbiegający w tak znaczny sposób od wysokości roszczeń kierowanych w tego typu sprawach. Trudno zaś przyjąć, aby żądanie w niniejszej sprawie kwoty 300.000 zł tytułem zadośćuczynienia było wyważone i znajdujące jakiegokolwiek uzasadnienie w realiach sprawy - zważywszy na wskazane wyżej okoliczności, w jakich śmierć poniósł Ł. P., ugruntowane i znane profesjonalnym pełnomocnikom stanowisko odnośnie przyczynienia się poszkodowanego, który podejmuje decyzję o jeździe z pijanym kierowcą, do powstania szkody, a także powszechność tego typu procesów w obecnym czasie.

Wobec powyższego, Sąd uznał, że prowadzący rzetelnie proces pełnomocnik winien miarkować roszczenie w niniejszej sprawie w kwocie między 50.000 zł a 200.000 zł i od takiej wartości – zgodnie z art. 6 pkt 6 w zw. z art. 2 ust. 3 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 28 września 2002 roku w sprawie opłat za czynności adwokackie oraz ponoszenia przez Skarb Państwa kosztów nieopłaconej pomocy prawnej udzielonej z urzędu - ustalił należne w niniejszej sprawie wynagrodzenie pełnomocnika ustanowionego z urzędu.

W punkcie 4 wyroku Sąd – na podstawie art. 113 ust. 1 ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku o kosztach sądowych w sprawach cywilnych (Dz. U. z 2014 roku, poz. 1025 ze zm.) - nakazał pobrać od pozwanego na rzecz Skarbu Państwa (Sądu Okręgowego w Koninie) kwotę 1.541,82 zł tytułem nieuiszczonych kosztów sądowych, zgodnie z zasadą stosunkowego rozdzielenia kosztów procesu (pozwany przegrał proces w 10%, w związku z czym ponosi 10% nieuiszczonych kosztów sądowych).

W punkcie 5 wyroku Sąd - na podstawie art. 113 ust. 4 ww. ustawy z dnia 28 lipca 2005 roku oraz art. 102 k.p.c., z uwagi na sytuację majątkową powódki, która nie posiada żadnych dochodów oraz charakter sprawy - odstąpił od obciążania powódki kosztami procesu.

A. L.